

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 4.
ISSN 2307-2105



Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.116>

УДК 336.114

С. В. Бойко,

к. е. н, доцент, доцент кафедри фінансів,

Національний університет харчових технологій

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1333-0397>

К. В. Захожай,

к. е. н, доцент, доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1001-8012>

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСАХ: ВІД ВЛАСНИКА ДО АДМІНІСТРАТОРА

S. Boiko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, National University of Food Technologies

K. Zakhozhai,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance named after Viktor Fedosov, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE ROLE OF THE STATE IN PUBLIC FINANCE: FROM PROIETOR TO ADMINISTRATOR

У статті досліджена актуальна проблема розуміння сутності публічних фінансів та визначення ролі різних учасників економічних відносин, пов'язаних з формуванням та використанням публічних фондів централізованих і децентралізованих грошових ресурсів. Узагальнено підходи до розуміння сутності публічних фінансів та ролі держави на основі наукового доробку Української школи публічних фінансів з обґрунтуванням доцільності перегляду відповідних концептуальних засад. Визначено чотири підходи до визначення призначення публічних фінансів: 1) фінансування функцій держави та її позиціонування як власника публічних фінансів; 2) задоволення суспільного публічного інтересу; 3) забезпечення публічних потреб; 4) забезпечення соціальної підтримки та захисту населення. Обґрунтовано, що українське суспільство перебуває на порозі переосмислення сутності та функцій більшості економічних категорій, у тому числі публічних фінансів на основі діалогу вітчизняних та іноземних вчених-фінансистів, правників, філологів, представників органів виконавчої та законодавчої влади з позиціонуванням народу як платника податків, власника національного багатства при цьому державі належить роль адміністратора фінансових потоків.

Ukrainian society is on the verge of rethinking the role of all participants in public finance and the potential of financial instruments for optimizing financial flows in the conditions of martial law and post-war reconstruction of Ukraine.

The purpose of the study is to generalize approaches to understanding the essence of public finance and the role of the state based on the scientific achievements of the Ukrainian School of Public Finance with a justification for the feasibility of revising the conceptual foundations of public finance.

The approaches to understanding the essence of public finances and the role of the state are summarized based on the scientific achievements of the Ukrainian School of Public Finance with a justification for the expediency of revising the conceptual principles of public finances. Representatives of the Ukrainian

classical school of public finance have formed a scientific basis for understanding public finance, which it is advisable to refer to in order to determine the role of each of the participants: the population and business entities (taxpayers), the government and local governments. Four approaches to determining the purpose of public finances are identified: 1) financing the functions of the state and positioning the state as the owner of public finances; 2) satisfying the public interest; 3) ensuring public needs; 4) ensuring social support and protection of the population. The scientific and legal position, when the state is defined as the owner of public financial funds, firstly, contradicts the provisions of the Constitution of Ukraine, and secondly, distracts taxpayers from exercising their rights to use the public financial fund (budget), which is positioned as a fund to ensure the tasks and functions of the state, local self-government bodies and without any mention of the people.

It is substantiated that Ukrainian society is on the verge of rethinking the essence and functions required by most economic categories, including public finances, based on a dialogue between Ukrainian and foreign financiers, lawyers, philologists, representatives of executive and legislative bodies with the positioning of the people as taxpayers, owners of national wealth, while the state has the role of administrator of financial flows.

Ключові слова: держава, державні фінанси, платники податків, публічні фінанси, публічні витрати, публічні потреби, повоснна відбудова, українська наукова школа публічних фінансів, фінансова думка.

Keywords: state, public finance, taxpayers, public spending, public needs, post-war reconstruction, Ukrainian school of public finance, financial thought.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Українське суспільство перебуває в складних соціально-економічних умовах, що провоковані воєнним станом та повномасштабним вторгненням рф. При цьому для суспільства важливим

завданням є збереження незалежності та високого рівня обороноздатності, безпеки життя громадян та ведення бізнесу, формування соціально-економічних умов для повернення громадян з вимушеної міграції через воєнний стан у контексті соціального захисту та повоєнної відбудови інфраструктури. Зазначені виклики актуалізують зміну поглядів на більшість процесів та явищ, у тому числі на публічні фінанси, на думку А. Крисоватого, «сьогодення надскладного українського воєнного буття вимагає розглядати новітню парадигму дефініції «публічні фінанси» [1, с. 9].

Публічні потреби в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови суттєво відрізняються від попередніх етапів розвитку, що неодноразово було предметом наукових дискусій, наприклад, С. Клімова резюмує: «процес реалізації системи публічних потреб та інтересів покладено в основу еволюції суспільства» [2, с. 85]. Українська нація перебуває на порозі переосмислення ролі всіх учасників публічних фінансів та потенціалу фінансових інструментів для оптимізації потоків грошових ресурсів централізованих і децентралізованих фондів в умовах воєнного стану й повоєнного відновлення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика публічних фінансів отримала увагу від наукової спільноти протягом останніх років. Так, варто відмітити науковий доробок Т. Бондарук [3], В. Вудвуд [4], В. Дем'янишина [5], З. Лободіної [5], І. Луніної [3], Т. Кізими [5], А. Хомутенко [6], І. Школьник [7] та інших вчених [8-19]. Окремо слід виокремити внесок А. Крисоватого [1; 20; 21], В. Опаріна [22], В. Федосова [22], П. Юхименка [22; 23] й інших представників наукової школи публічних фінансів Київського національного університету імені Вадима Гетьмана у розвиток теорії публічних фінансів. Теоретична спрямованість дослідження передбачає аналіз публікацій у розділі «Виклад основного матеріалу дослідження», проте роль держави у публічних фінансах залишається дискусійною.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета даної праці полягає в узагальненні підходів до розуміння сутності «публічних фінансів» та ролі держави на основі наукового доробку Української школи у даному напрямку з обґрунтуванням доцільності перегляду концептуальних засад об'єкта дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічні фінанси слід вважати історичною категорією, яка змінює сутнісне наповнення та функціональність відповідно до зміни соціально-економічного устрою. Узагальнення підходів та функцій публічних фінансів здійснено у працях вітчизняних вчених на різних етапах розвитку Української наукової школи публічних фінансів. Представники вітчизняної класичної школи публічних фінансів, яким завдячуємо становленню та розвитку фінансової науки, популяризації фінансових учень у ХІХ - на початку ХХ ст. визначали сутність публічних фінансів згідно з панівними теоретико-методологічними концептуальними положеннями, що полягають в організації економічних відносин для задоволення колективних (публічних) потреб і колективного добробуту суспільства (за працею Тіктіна Г. І. «Нарази з загальної теорії публічних фінансів» [24]). Ще на початку ХХ ст. в українській фінансовій думці сформувалася теоретична конструкція публічних фінансів, яка визначала послідовність відповідних завдань (рис. 1) з утвердженням суспільних (публічних потреб) як основи побудови фінансових відносин у суспільстві, при цьому фокус уваги здійснювався на кожному члені суспільства. Вважаємо, що представники Української класичної школи публічних фінансів сформували наукове підґрунтя розуміння публічних фінансів, до якого доцільно звертатися для визначення ролі кожного з учасників: населення і суб'єктів господарювання (платників податків), Уряду та органів місцевого самоврядування. Теоретична основа публічних фінансів в українській фінансовій думці початку ХХ ст. – це публічні потреби.

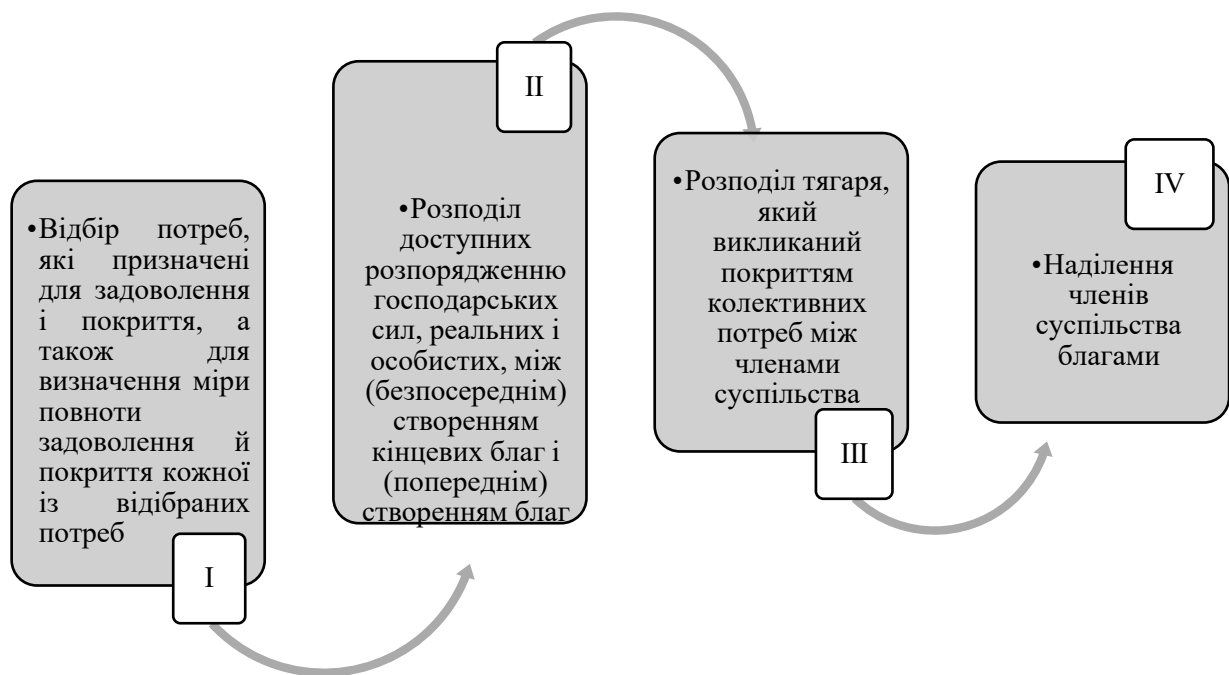


Рис. 1. Теоретична основа публічних фінансів в українській фінансовій думці початку ХХ ст.

Джерело: систематизовано за працею Тіктіна Г. І. «Нариси з загальної теорії публічних фінансів» [24, с. 399]

Згідно з Ст. 3 Конституції України, «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [25], що декларує громадянина як центр у соціально-економічних відносинах, у тому числі дана особа має бути центральним учасником публічних фінансів. Це повністю відповідає концепції публічних фінансів, згідно якої мають бути ідентифіковані публічні потреби населення (додатково суб'єктів господарювання, що реалізують право населення на підприємницьку діяльність) та фінансування публічних потреб реалізується через сплату податків.

Другий абзац Ст. 3 Конституції України визначає, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави» [25], що на найвищому рівні розв'язує дискусію про первинність та вторинність у суспільному ладі. Таким чином, людину та її потреби формують публічні потреби, при цьому публічні потреби визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Ст. 13 Конституції України також має важливе значення для розуміння концептуальних основ публічних фінансів, оскільки визнає землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, об'єктами права власності Українського народу, особливо важливим для переосмислення є твердження: «від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [25]. Положення Конституції України утвердили народ як ключового учасника публічних фінансових відносин та власника на всі фінансові ресурси та активи, а органам державної влади та місцевого самоврядування надано роль виключно управителів (адміністраторів), що відповідають вимогам до демократичного суспільства та повинні сприяти побудові ефективної системи публічних фінансів, однак бюджетне законодавство заперечило окремі конституційні положення або змінило акцент, наприклад, розуміння сутності поняття «бюджет» представлено як «план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду» [26]. В основі розуміння сутності бюджету закладено забезпечення завдань і функцій органів державної влади та місцевого самоврядування, проте для єдності законодавчих підходів до суспільного ладу доцільно було б впровадити підхід з верховенством потреб українського народу.

Дослідження побудоване на переосмисленні основних положень теорії фінансів (публічних фінансів) та суспільного ладу згідно оголошеного у 1983 році твердження Маргарет Тетчер: «Немає жодних державних грошей, є гроші платників податків». Бюджетна класифікація передбачає розподіл доходів бюджету на податкові, неподаткові, доходи від операцій з капіталом та трансферти. Податкові надходження у повному обсязі формуються платниками податків, неподаткові надходження переважно забезпечуються платниками податків та лише окрема їх частина складається з дивідендів

державних та комунальних підприємств, доходів від операцій з капіталом, які формуються від продажу активів, що належать за Конституцією України всьому народові. За даними Міністерства фінансів України (табл. 1) визначено, що до воєнного стану саме за рахунок податкових надходжень формувалося 70-80% доходів бюджетів, тобто виключно податками платники фінансували публічні потреби. Альтернативою податковим надходженням та окремим неподатковим надходженням є доходи від власності та підприємницької діяльності як частина чистого прибутку державних чи комунальних підприємств. Результати підприємницької діяльності держави до воєнного стану забезпечували 8-11% дохідної частини бюджету, що не можна вважати бюджетоутворюючим джерелом доходів та позиціонування держави як основного учасника публічних фінансів за критерієм власності та формування публічних фінансових ресурсів. За період воєнного стану відбулися структурні зрушення у бюджетних доходах, що демонструється через зменшення вагомості податкових надходжень на 24,5 в.п., доходів від підприємницької діяльності на 4,6 в.п. та підвищення вагомості офіційних трансфертів на 12,6 в.п. за результатами виконання Зведеного бюджету України 2025 року.

Таблиця 1. Структура доходів Зведеного бюджету України у 2005-2025 роках, %

Види доходів/Роки	2005	2010	2015	2020	2025
Податкові надходження	73,1	74,5	77,9	82,6	58,1
Неподаткові надходження, у т.ч.:	23,7	23,5	21,5	17,0	29,1
доходи від власності та підприємницької діяльності	8,1	9,8	11,0	8,8	4,2
Доходи від операцій з капіталом	2,9	1,0	0,3	0,3	0,1
Трансферти від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	0,1	0,1	0,3	0,1	12,7

Джерело: сформовано на основі даних Міністерства фінансів України

Твердження Маргарет Тетчер викликало дискусії серед науковців та представників державної влади, однак Україна у відповідних періодах часу перебувала у складі Радянського Союзу та ідеологія тих часів заперечувала як здобутки Української класичної школи публічних фінансів, так і подібні

твердження, навіть побудова нової фінансової системи тривалий час прямо чи опосередковано заперечувала верховенство публічних потреб у публічних фінансових відносинах.

Переосмислення основних положень теорії фінансів та аргументацію введення поняття «публічні фінанси» (*public finance*) знаходимо у працях С. Корецької за критерієм загальноживаності у зарубіжній літературі [11, с. 26], однак інституційно Україна виявилася не готовою через суперечки між соціологами, юристами, фінансистами, філологами, які продовжували використовувати поняття «державні фінанси», перекладаючи англійські праці з проблематики *public finance*. Має місце філологічна складова наукової проблеми, що ускладнює множинність підходів до перекладу слова «public»: державний, публічний, громадський, суспільний, відкритий, прозорий, доступний та використання даних прикметників як синонімів у теорії фінансів. Вважаємо, що плюралізм поглядів на сутність поняття «публічні фінанси» формувався під впливом сформованої у радянський період фінансової науки та ідеологічного супротиву її представників до змін, відсутності чіткої правової позиції або нормативної невизначеності [6, с. 111], конструктивного діалогу між українськими та міжнародними юристами, фінансистами, філологами, що мав відбутися ще у 90-х роках ХХ ст., коли формувалася нова фінансова політика та її наукове обґрунтування.

На законодавчому рівні філологічна плутанина існує, що реалізується через запровадження в обіг окремих «публічних» категорій:

- публічні кошти (згідно із Законом України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 № 183-VIII [27]);
- публічні закупівлі (згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [28]);
- публічний інтерес (згідно із Законом України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX [29]);

– публічні інвестиції (згідно із Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень» від 16.01.2025 № 4225-IX [30]) тощо.

Дискусійність підходів до розуміння сутності публічних фінансів та їх відмінність від світового наукового доробку, конституційних положень полягає у визначенні основного призначення публічних фінансів:

1) перша група вчених розвиває притаманні для української фінансової науки з радянських часів положення у контексті розуміння сутності державних фінансів, де власником є держава і територіальні громади [3, с. 9]. Призначенням публічних фінансів визначають:

– «фінансування функцій уряду та органів місцевого самоврядування» [3, с. 25; 31, с. 34] або подібно «фінансового забезпечення завдань та функцій публічної влади» [15, с. 125],

– «реалізацію різних соціально-економічних функцій держави» [13, с. 149],

– «зادля діяльності державних інституцій, що забезпечують функціонування механізмів субсидій, соціальних виплат» [18].

На думку А. Абдуллаєвої, О. Марценюк, О. Рудої, О. Харковенко в основі публічних фінансів перебувають фінансові відносини, «що виникають у зв'язку зі збором, розподілом та використанням коштів, які належать державі або іншим публічним установам» [8; 15, с. 124], лише далі у описі публічних фінансів вчені згадують про суспільні блага [15, с. 124]. Така позиція науковців відображає державу власником публічних коштів, проте конституційні норми єдиним власником всього національного багатства визначає народ.

Наукова та правова позиція, коли державу визначають власником публічних фінансових фондів, по-перше, суперечить положенням Конституції України, по-друге, відволікає увагу платників податків від реалізації їх прав на використання публічного фінансового фонду (бюджету), який позиціонують як фонд для забезпечення завдань і функцій держави,

органів місцевого самоврядування. При цьому немає жодної згадки про народ. Для розуміння ролі держави та ризиків, які вона несе за собою реально функціонуюча система, доречно ознайомитися з науковим доробком А. Крисоватого. Так, вчений вважає, що «публічні фінанси стають фінансовою інституцією окремої групи осіб – політиків та можновладців, що мають вплив на прийняття суспільно-політичних рішень» [1, с. 11]. Проблематика публічних фінансів, яка окреслена вченим є надзвичайно актуальною через ігнорування першого етапу з рис. 1 та формує ризики політичного лобіювання фінансування одних та ігнорування фінансування інших публічних потреб у разі обмеженості публічних грошових ресурсів;

2) друга група вчених призначенням публічних фінансів визначають задоволення суспільного публічного інтересу [9, с. 42; 11, с. 26]. У даному контексті достатньо влучним є підхід, що запропонований А. Крисоватим [21, с. 18] та У. Олексієм: «задоволення усіх видів публічного інтересу, визнаних державою або органами місцевого самоврядування» [14, с. 84]. Обов'язковою умовою для фінансування публічних потреб та публічного інтересу має бути його визначення через закріплення у складі видатків бюджету та позабюджетних публічних фондів, що було описано ще представниками Української школи публічних фінансів. Звернення до чинного законодавства (Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX) вказує на складність побудувати цілісну систему публічних фінансів на основі положень Конституції України, коли сутність публічного інтересу визначено як «інтерес держави, суспільства, територіальної громади, а також важливі для великої кількості осіб інтереси та потреби» [29]. Можливо погляди та роль держави у публічних фінансах була трансформована, коли інтерес суспільства зазначався першочерговим. Не зрозумілими залишаються наміри авторів даного Закону, які визначили інтерес держави пріоритетним над інтересами народу.

Структура видаткової частини бюджету (табл. 2) визначає прагматичну сторону суспільного публічного інтересу, який визнаний та профінансований

державою з реакцією на соціально-економічні виклики. У 2005 році пріоритетами фінансування були соціальний захист, освіта, охорона здоров'я та економічна діяльність у частині дорожнього господарства, підтримки аграрного та паливно-енергетичних секторів. Протягом наступних десяти років фінансування відбувалося з попередніми пріоритетами (соціальний захист, освіта, охорона здоров'я), однак збільшувалися видатки на оборону через анексію частини території, проведення антитерористичної операції та збільшувалися видатки на загальнодержавні функції через активну боргову політику та збільшення частки видатків на обслуговування боргу, що сформувало структурні асиметрії видатків [32, с. 241]. У 2020 році пріоритети змінилися під впливом програми «Велике будівництво» та боротьбою з поширенням пандемії COVID-19, посиленням фінансуванням громадського порядку, проте суттєві структурні зрушення відбулися у 2022 році під впливом воєнного стану та відповідних викликів з посиленими фінансовими потребами для секторів оборони, громадського порядку та безпеки. При цьому менше видатків за відносними показниками спрямовувалося на соціальний захист та соціальне забезпечення й суміжну з ними економічну діяльність.

Таблиця 2. Структура видатків Зведеного бюджету України у 2005-2025 роках, %

Напрямки використання видатків/Роки	2005	2010	2015	2020	2025
Загальнодержавні функції	10,9	11,8	17,3	12,8	8,5
Оборона	4,2	3,0	7,7	7,5	51,2
Громадський порядок, безпека та судова влада	7,2	7,6	8,1	10,0	14,0
Економічна діяльність	13,6	11,9	8,3	16,5	4,3
Охорона навколишнього природного середовища	0,9	0,8	0,8	0,6	0,2
Житлово-комунальне господарство	2,8	1,4	2,3	2,0	1,5
Охорона здоров'я	10,9	11,8	10,4	11,0	4,4
Духовний та фізичний розвиток	2,4	3,0	2,4	2,0	0,8
Освіта	18,9	21,1	16,8	15,8	6,6
Соціальний захист та соціальне забезпечення	28,2	27,6	25,9	21,7	8,6

Джерело: сформовано на основі даних Міністерства фінансів України

3) третя група вчених призначенням публічних фінансів визначають забезпечення публічних потреб [31, с. 34], загальнонародних потреб [10, с. 101; 22, с. 118], потреб і інтересів усього суспільства [19, с. 192]. Авторський колектив підручника «Фінанси», у якому досліджено еволюцію поглядів Української класичної школи публічних фінансів та провідних західних фінансових теорій визначають призначення публічних фінансів як «забезпечення кожної фізичної особи, кожного суб'єкта підприємництва, кожної державної структури, а, отже, і суспільства загалом» [23, с. 9-10];

4) четверта група вчених призначенням публічних фінансів визначають виключно забезпечення суспільних (соціальних) потреб населення [12, с. 63]; соціальної підтримки та захисту населення [8; 15, с. 123; 16, с. 85]. Соціальну підтримку та соціальний захист слід вважати надзвичайно важливими, оскільки цей напрямок формує основу забезпечення публічних потреб населення, повністю корелює з конституційними положеннями та викликами воєнного стану, раніше – поширення пандемії коронавірусу, постійно – соціально-економічними викликами (безробіття, низький рівень оплати праці в економіці тощо), проте обмежувати лише соціальними потребами призначення публічних фінансів вважаємо методично та прагматично не вірним підходом, зважаючи на потребу у забезпеченні територіальної цілісності України, громадського порядку та безпеки тощо.

З-поміж актуальних підходів до розуміння сутності та призначення публічних фінансів виокремлюються наукові погляди А. Крисоватого. У реаліях воєнного стану вчений вважає призначенням публічних фінансів «створення умов для безпекового життя, зменшення нерівності розподілу багатства у суспільстві та підвищення рівня і якості добробуту населення» [1, с. 11].

Охарактеризовані наукові підходи є комплексними або такими, що поєднують окремі з вище зазначених, наприклад, А. Шайнога призначенням публічних фінансів визначає «виконання функцій держави та забезпечення суспільних благ» [17, с. 148] або за твердженням З. Лободіної, В.

Дем'янишина, Т. Кізими: «забезпечення реалізації функцій органів державної влади і місцевого самоврядування та максимального задоволення публічного інтересу» [5, с. 14].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Українська державність забезпечується в умовах великої сукупності викликів (воєнний стан, євроінтеграція, міжнародна геополітична невизначеність та численні внутрішні соціально-економічні негаразди), що вимагає переосмислення важливості публічних фінансів для забезпечення обороноздатності країни та збереження територіальної цілісності, забезпечення соціальних потреб та потреб повоєнної відбудови. На думку авторів, переосмислення сутності та функцій об'єкта дослідження вимагають проведення аналізу більшості економічних категорій, у тому числі сутності «публічних фінансів» на основі діалогу українських та іноземних вчених-фінансистів, правників, філологів, представників Міністерства фінансів України, Апарату Верховної Ради України щодо уніфікації термінології вітчизняної фінансової науки зі світовою та трансформації ідеології публічних фінансів, яка повинна відповідати положенням Конституції України з позиціонуванням народу як платника податків, власника національного багатства, у тому числі державних та комунальних підприємств та одержувача публічних послуг, при цьому державі належить роль адміністратора.

Література

1. Крисоватий А. Воєнні реалії фіскального простору публічних фінансів України. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 1. С. 8-30. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.32.149516>.
2. Клімова С. М. Оптимізація інформаційно-правового забезпечення управління публічними фінансами. *Правова держава*. 2018. Вип. 32. С. 85-92.

3. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с.

4. Вудвуд В. В. Сутність публічних фінансів та їх місце в фінансуванні капітальних інвестицій Чернівецької області. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2021. Вип. 2. С. 122-138.

5. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізима Т., Лушней Ю., Лободін Р. Управління публічними фінансами в контексті протидії ризикам воєнного часу. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 4. С. 8-28. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.008>.

6. Хомутенко А. В. Прагматика та семантика термінів фінансової науки «суспільні фінанси», «публічні фінанси» та «державні фінанси». *Фінанси України*. 2017. № 1. С. 111-126.

7. Школьник І. О., Мірошниченко О. В., Іванченко А. О., Гавриш Ю. С. Сучасний стан транспарентності публічних фінансів України. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2020. № 3. С. 182-190. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2020.3-20>.

8. Абдуллаєва А., Харковенко О. Особливості ефективного управління публічними фінансами в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-1>.

9. Гончаренко М. В. Теоретичні підходи до визначення сутності та функцій публічних фінансів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. № 1. С. 37-43. DOI: <https://doi.org/10.34213/ap.20.01.04>.

10. Жеребило І. В. Публічні фінанси та їхня роль у забезпеченні соціальної сфери економіки країни: теоретичний аспект. *Вісник Університету банківської справи*. 2019. № 1. С. 98-106.

11. Корецька С. О. Аналіз категоріального апарату публічних фінансів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 19. С. 25-27.

12. Куценко Т. Ф. Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 62-66.

13. Мелян Н. Ю. Поняття та сутність публічних фінансів. *Право і суспільство*. 2017. № 2. С. 145-150.

14. Олексій У. О. Поняття публічних фінансів як об'єкта парламентського контролю. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. Вип. 1. С. 77-85.

15. Руда О. Л., Марценюк О. В. Функціонування публічних фінансів в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 4. С. 122-128. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.4.122>.

16. Федірко Н. В., Сіренко Я. С. Глобальні та національні виклики трансформації публічних фінансів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 83-91.

17. Шайнога А. Е. Публічні фінанси як складова фінансової системи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Економічна*. 2021. Вип. 101. С. 148-155 DOI: <http://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-101-15>.

18. Шаталов Є. В. Інструменти та засоби в системі публічних фінансів. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_39. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.9.37>.

19. Шляхтич В. В. Публічні грошові фонди: їх місце у фінансово-правових відносинах. *Право і суспільство*. 2017. № 1(2). С. 189-192.

20. Крисоватий А. Новий прагматизм фіскалізації публічних фінансів. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 1. С. 10-23.

21. Крисоватий А. І. Деонтологія суспільного вибору в публічних фінансах. *Фінанси України*. 2023. № 11. С. 11-21. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.11.011>.

22. Опарін В. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Публічні фінанси: генеза, теоретичні колізії та практична концептуалізація. *Фінанси України*. 2017. № 2. С. 110-128.

23. Фінанси: підручник / Юхименко П.І., Бойко С. В., Голубка С. М. та ін.; за наук. ред. П. І. Юхименка, С. В. Бойко. К.: Центр учбової літератури, 2018. 416 с.

24. Тіктін Г. І. Нариси з загальної теорії публічних фінансів. Фінансова думка України. Хрестоматія/ автори-упорядники: С. І. Юрій, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, П. І. Юхименко; авт. передм. П. М. Леоненко; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Федосова. Київ: Кондор; Тернопіль: Економічна думка, 2010. УЗ т. Т. 3. Ч. 2. С. 393-413.

25. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 11.04.2026).

26. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14/ed20050101#Text (дата звернення 11.04.2026).

27. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text> (дата звернення 11.04.2026).

28. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/ed20151225#n56> (дата звернення 11.04.2026).

29. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20/ed20220217#n23> (дата звернення 11.04.2026).

30. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень: Закон України від 16.01.2025 № 4225-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4225-20/ed20250305#n12> (дата звернення 11.04.2026).

31. Бойко С. Публічні фінанси у контексті генези та еволюції понятійно-категоріального апарату фінансової науки. *Економіст*. 2015. № 10. С. 31-35.

32. Бойко С. В., Гошовська В. В., Масалітіна В. В. Боргове навантаження на державний бюджет: довгострокові тренди та структурні асиметрії видатків. *Проблеми економіки*. 2020. № 1. С. 241-249.

References

1. Krysovatuу, A. (2023), “Military realities of the fiscal space of public finances in Ukraine”, *World of Finance*, vol. 1, pp. 8-30. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2023.01.008>

2. Klimova, S. M. (2018), “Optimization of information and legal provision of management by public finance”, *Constitutional State*, vol. 32, pp. 85–92. <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.32.149516>

3. Lunina, I. O. and Bondaruk, T. H. (2019), *Publichni finansy ta mizhbiudzhetni vidnosyny: navch. posib.* [Public finance and inter-budgetary reports: handbook], Informormatsiino-analitychne ahentstvo, Kyiv, Ukraine.

4. Vudvud, V. (2021), “The essence of public finances and their place in financing capital investments in Chernivtsi region”, *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky*, vol. 2, pp. 122–138. DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2021-2.82.09>

5. Lobodina, Z. Demianyshyn, V. Kizyma, T. Lushnei, Yu. and Lobodin, R. (2023), “Public finance management in the context of countering wartime risks”, *The Herald of Economics*, vol. 4, pp. 8-28. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.008>

6. Khomutenko, A. (2017), “Pragmatics and semantics of financial science terms “community finance”, “public finance” and “state finance”, *Finance of Ukraine*, vol. 1, pp. 111-126.

7. Shkolnyk, I, Miroshnichenko, O. Havrysh, Y. and Ivanchenko, A. (2020), “Current state of transparency of public finances of Ukraine”, *Visnyk*

Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia : Ekonomika, vol. 3, pp. 182-190.
DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2020.3-20>

8. Abdullaieva, A., and Kharkovenko, O. (2023), “Specifics of effective public finance management in Ukraine”, *Economy and Society*, (51). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-1>

9. Goncharenko, M. V. (2020), “Theoretical approaches to defining the essence and functions of public finance”, *Pressing problems of public administration*, vol. 1, pp. 37-43. DOI: <https://doi.org/10.34213/ap.20.01.04>

10. Zherybylo, I. (2019), “Features of manifestation of financial decentralization at the regional level: comparative analysis of domestic and world practice”, *Bulletin of the University of Banking*, vol. 1, pp. 98–106.

11. Koretska, S. O. (2011), “Analysis of the categorial apparatus of public finances”, *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 25-27.

12. Kutsenko, T. (2016), “Public finance in Ukraine: content and structure considering current tendencies of development”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 6, pp. 62–66.

13. Melian, N. Iu. (2017), “The concept and essence of public finances”, *Law and Society*, vol. 2, pp. 145-150.

14. Oleksii, U.O. (2017), “The concept of public finances as an object of parliamentary control”, *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia»*, vol. 1, pp. 77-85.

15. Ruda, O. and Martseniuk, O. (2024), “Functioning of public finances in modern conditions”, *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, vol. 4, pp. 122-128. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.4.122>

16. Fedirko, N. and Sirenko, Ya. (2017), “Global and national challenges of public finance transformation in Ukraine”, *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 83–91.

17. Shainoha, A. (2021), “Public finance as a component of the financial system”, *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*.

Seriia : Ekonomichna, vol. 101, pp. 148-155. DOI: <http://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-101-15>.

18. Shatalov, Y. (2022), “Tools and means in the public finance system”, *Efektivna ekonomika*, vol. 9, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_39. (Accessed 10 April 2026). DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.9.37>

19. Shliakhtych, V. V. (2017), “Public monetary funds: their place in financial and legal relations”, *Law and Society*, vol. 1(2), pp. 189-192.

20. Krysovaty, A. (2021), “New pragmatic approach to fiscalization of public finance”, *World of Finance*, vol. 1, pp. 10-23.

21. Krysovaty, A. (2023), “Deontology of public choice in public finance”, *Finance of Ukraine*, vol. 11, pp. 11-21. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.11.011>

22. Oparin, V. Fedosov, V. and Jukhimenko, P. (2017) “Public finances: genesis, theoretical and practical conceptualization collision”, *Finance of Ukraine*, vol. 2, pp. 110-128.

23. Yukhymenko, P.I. and Boiko, S.V. (2018), *Finansy [Finance]*, TSUL, Kyiv, Ukraine.

24. Tiktin, H. I. (1926), “Essays on the general theory of public finance”, *Financial thought of Ukraine. Reading collection/ authors-compilers: S. I. Yurii, S. V. Lyovochkin, V. M. Fedosov, P. I. Yukhymenko; author, preface by P. M. Leonenko; scientific editor: Dr. of Economics, Prof. V. M. Fedosov*. Kyiv: Ukraine.

25. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), *Constitution of Ukraine*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 11.04.2026).

26. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), “Budget Code of Ukraine”, available at: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14/ed20050101#Text (Accessed 11 April 2026).

27. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On the disclosure of public funds”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text> (Accessed 11 April 2026).

28. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On public procurement”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/ed20151225#n56> (Accessed 11 April 2026).

29. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine “On administrative procedure”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20/ed20220217#n23> (Accessed 11 April 2026).

30. The Verkhovna Rada of Ukraine (2025), The Law of Ukraine “On introducing changes to the Budget Code of Ukraine to update and improve the existing provisions”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4225-20/ed20250305#n12> (Accessed 11 April 2026).

31. Boyko, S. (2015), “Public finances in the context of the genesis and evolution of conceptual and categorical apparatus of financial science”, *Economist*, vol. 10, pp. 31-35.

32. Boiko, S. V. Hoshovska, V. V. and Masalitina V. V. (2020), “Debt burden on the state budget: long-term trends and expenditure structure asymmetries”, *The Problems of Economy*, vol. 11, pp. 241–249.

Отримано редакцією журналу / Received: 15.04.26

Прорецензовано / Revised: 21.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26